

Захаренко Л. М. – кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник наукової лабораторії з проблем психологічного забезпечення та психофізіологічних досліджень навчально-наукового інституту заочного та дистанційного навчання Національної академії внутрішніх справ, м. Київ
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2121-0862>

Особливості особистісної реалізованості/потенційності курсантів і курсанток

У сучасному світі особистісна реалізованість/потенційність є тим мірилом, яке визначає готовність особистості до самореалізації та самовдосконалення. Саме тому **метою** дослідження стало емпіричне вивчення особливостей особистісної реалізованості/потенційності курсантів і курсанток, які навчаються в закладі вищої освіти із специфічними умовами навчання. **Методологічною основою** дослідження стали сучасні наукові погляди на самореалізацію людини в часі життя. Досягненню мети дослідження сприяло використання структурно-логічного методу, методів емпіричного психологічного дослідження (тестування) та порівняльного аналізу. Емпіричною базою дослідження є опитування курсантів ($n=14$) і курсанток ($n=14$), які навчаються на 2-му курсі Національної академії внутрішніх справ. Вік – 18–22 роки, неодружені. **Наукова новизна.** Під час дослідження було виявлено гендерні й особистісні особливості респондентів, що визначають їх реалізованість/потенційність у часі життя. Гендерні розбіжності виявляються в особливостях переживання реалізації особистісного потенціалу в теперішньому часі: курсантки більше задоволені самореалізацією в теперішньому, ніж курсанти. Респонденти мають потенціал для особистісної самореалізації в майбутньому: потенціалізація курсанток полягає в активній життєдіяльності, що ґрунтується на набутому досвіді, курсантів – у самостійному прийнятті рішень. Особистісні особливості курсантів і курсанток виявляються в процесі самоактуалізації: самоактуалізованим особистостям притаманні мотивація досягнення, комунікативність, пізнавальна активність, прагнення до професійного зростання в обраній професії. **Висновки.** Важливим у професійному становленні поліцейських є виявлення та реалізація їхнього особистісного потенціалу на етапі професійного навчання.

Ключові слова: курсант; курсантка; самореалізація; особистісна реалізованість; особистісний потенціал.

Вступ

В особистісному розвитку людини виокремлюють діалектично пов'язані процеси: потенціалізація (виявляється в накопиченні ресурсів) й актуалізація (реалізація цього потенціалу під впливом зовнішніх чинників). Самоактуалізація є процесом реалізації особистістю внутрішнього потенціалу, що допомагає їй прожити наповнене сенсом життя (Danuiliuk, & Burkalo, 2020). Потреби в самоактуалізації є майже ненасичуваними, переконані Л. М. Кобильнік, Т. А. Каткова (Kobylnik, & Katkova, 2015). Саморозвиток на індивідуальному рівні втілюється в особистісну свободу та соціальну відповідальність (Bekh, 2018), *смісложиттєві орієнтації особистості стають для неї взірцем особистісного самозростання* (Furman, 2017), самоствердження (Vozniuk, 2017).

Важливим чинником процесу самореалізації особистості є її потенційність/реалізованість, яку можна вивчати в трьох вимірах: минулому, теперішньому й майбутньому (Bolshakova, 2016). Особистісна потенційність взаємопов'язана зі спрямованістю на майбутнє, наявністю життєвих перспектив й особистісних ресурсів життєбудови, тобто з більшістю якостей особистостей, які самоактуалізуються. Особистісна реалізованість відображає суб'єктивно незадовільну оцінку результатів, перебігу та перспектив реалізації особистісного потенціалу, характеризується несформованістю особистісних ресурсів подолання складних життєвих ситуацій та нижчим загальним

рівнем самоактуалізації (Bolshakova, 2018; Bolshakova, 2019).

У процесі самоактуалізації відбувається виявлення особистістю своїх потенційних можливостей, які спонукають до пізнання, постійного пошуку себе, а під час самореалізації – втілення своїх здібностей у практичній діяльності, переведення можливого в реальне (Moskovets, 2019).

Процес самоактуалізації в студентській молоді недостатньо гармонійний та потребує розвитку здатності до конструктивної самореалізації (Yavorska-Vietrova, 2019). Приведення в дію механізмів самоактуалізації суб'єкта навчальної діяльності виявляється в період професійного навчання (Bekh, 2018). Самоактуалізація є інтегральною метою освітньої діяльності, а самореалізація є втіленням особистістю своїх здібностей у життя, тому в освітній діяльності є метою в конкретних контекстах, підпорядковується процесу самоактуалізації (Petrenko, 2016).

Особливості самореалізації курсантів під час навчання в закладі вищої освіти із специфічними умовами навчання МВС України обумовлені поєднанням навчальної та службової діяльності. Переживання особистісної реалізованості курсантами/курсантками й студентами/студентками цивільних вишів різняться: курсантки, порівняно зі студентками, позитивніше оцінюють використання особистісного потенціалу в теперішньому, а студенти-хлопці позитивніше

оцінюють перспективи власного життя, ніж курсанти (Bolshakova, 2016). У курсантів і курсанток виявляються гендерні розбіжності в переживаннях суб'єктивної вичерпаності особистісного потенціалу (Bolshakova, 2016), відрізняється також й обрання ними стратегій та моделей копінг-поведінки (Dotsenko, & Makarenko, 2019), що є достатньо стабільною характеристикою протягом життя (Tkachuk, & Miakykh, 2019).

В умовах компетентнісного підходу до організації освітнього процесу в закладах вищої освіти із специфічними умовами навчання МВС України приділяють значну увагу професійній підготовці. Однією з ключових для правоохоронця є прогностична компетентність (Klymenko, 2018), яка необхідна для інноваційної діяльності сучасного поліцейського. Важливим завданням сьогодення є успішна самореалізація курсантів і курсанток як свідомий та цілеспрямований процес розкриття їхнього особистісного потенціалу на етапі професійного навчання, під час проходження практики, стажування в органах, підрозділах Національної поліції України, а також досягнення високого рівня професіоналізму як особистості, що самоактуалізується в обраній професії. Це зумовлює потребу в дослідженні особливостей переживання особистісної реалізованості/потенційності курсантами й курсантками, за необхідності – попередження та корекції суб'єктивної вичерпаності їхнього особистісного потенціалу.

Мета і завдання дослідження

Мета дослідження – вивчення особливостей переживання особистісної реалізованості/потенційності курсантами й курсантками, які навчаються в закладі вищої освіти із специфічними умовами навчання МВС України.

Завдання дослідження: дослідити особливості переживань особистісної реалізованості/потенційності респондентами різної статі з різними ступенями самоактуалізації.

Виклад основного матеріалу

У дослідженні використано такі методики:

«Рівень співвідношення «цінності» і «доступності» в різних життєвих сферах» О. Б. Фанталової з метою визначення ієрархії життєвих цінностей та ступеня їх задоволення (Fantalova, 2015).

«Опитувальник особистісної реалізованості» А. М. Большакової для визначення особистісної реалізованості респондентів у минулому, теперішньому й майбутньому (Bolshakova, 2016).

«Опитувальник особистісної орієнтації» Е. Шострома (стисла форма, розроблена Джоунс і Крендалл) для визначення ступеня самоактуалізації респондентів.

Для обробки результатів дослідження використано описову статистику, t-критерій Стьюдента, g-коефіцієнт кореляції Пірсона, χ^2 -критерій Крускала-Уоліса (обчислення в програмі Microsoft Office Excel 2010).

У дослідженні взяли участь курсанти, які здобувають ступінь вищої освіти бакалавра (спеціальність «Правоохоронна діяльність»), другого року навчання Національної академії внутрішніх справ. Вибірка представлена 28 особами (по 14 осіб чоловічої та жіночої статі), віком від 18 до 22 років, неодружені.

За допомогою методики «Рівень співвідношення «цінності» і «доступності» у різних життєвих сферах» О. Б. Фанталової було визначено ієрархію життєвих цінностей респондентів різної статі й доступності цих цінностей для них (табл. 1, 2).

Таблиця 1

Ранжування життєвих цінностей респондентами

Життєві цінності	Курсанти		Курсантки	
	Усереднений показник	Ранг	Усереднений показник	Ранг
Активне діяльне життя	2,79	6	3,71	4
Здоров'я	8,21	1	8,00	1
Цікава робота	3,64	4	4,07	3
Краса природи й мистецтва	1,29	8	2,14	7
Любов	4,07	2	4,57	2
Матеріальна стабільність	3,14	5	2,93	6
Наявність друзів	4,06	3	3,29	5
Впевненість у собі	2,21	7	1,71	8
Пізнання	1,21	9	1,36	9
Свобода	0,86	11	0,79	11
Щасливе сімейне життя	1,00	10	0,86	10
Творчість	0,00	12	0,14	12

Примітка: жирним виділено найбільшу кількість балів і найвищі ранги.

Відповідно до отриманих результатів пріоритетними життєвими цінностями респондентів, незалежно від статі, є конкретна цінність «здоров'я» та абстрактна цінність «любов». До переліку пріоритетних цінностей курсантки віднесли конкретну цінність «цікава робота», а курсанти – конкретну цінність

«наявність друзів». Найменш цінними для респондентів обох статей є життєві цінності «творчість», «свобода», «щасливе сімейне життя». Решта цінностей є цінностями середнього рівня, які мають тенденцію до зміни рангового місця.

Таблиця 2

Ранжування життєвих цінностей за їхньою доступністю

Життєві цінності	Курсанти		Курсантки	
	Усереднений показник потреби в цінності	Ранг	Усереднений показник потреби в цінності	Ранг
Активне діяльне життя	5,43	2	5,86	2
Здоров'я	6,93	1	7,57	1
Цікава робота	3,00	5	4,50	3
Краса природи і мистецтва	2,64	7	3,36	6
Любов	4,21	3	4,21	4
Матеріальна стабільність	1,43	10	2,50	7
Наявність друзів	3,93	4	3,57	5
Впевненість у собі	2,79	6	2,50	8
Пізнання	2,00	9	2,00	9
Свобода	2,57	8	0,93	10
Щасливе сімейне життя	0,71	11	0,64	11
Творчість	0,29	12	0,36	12

Примітка: жирним виділено найбільшу кількість балів і найвищі ранги.

Відповідно до табличних даних, найдоступнішими для респондентів, незалежно від статі, є конкретні індивідуальні цінності «здоров'я», «активне діяльне життя». Курсанти до найдоступніших життєвих цінностей віднесли абстрактну цінність «любов», а курсантки – конкретну професійну цінність «цікава робота». Найменш доступними респонденти обох статей визнали життєві цінності «творчість», «щасливе сімейне життя». Решта цінностей середній рівень, тобто є цінностями, які можуть змінити рангове місце.

Таким чином, за результатами ранжування респондентами різної статі життєвих цінностей за їх значущістю та доступністю визначено, що найціннішим і найдоступнішим є здоров'я, а найменш цінними й найменш доступними – творчість, щасливе сімейне життя. З-поміж найдоступніших, однак не пріоритетних цінностей респонденти виокремили активне діяльне життя. Пріоритетні потреби респондентів задоволені в життєвих сферах здоров'я, а також наявності цікавої роботи (особи жіночої статі), любові (особи чоловічої статі).

Розбіжності між співвідношеннями показників життєвих цінностей за їх «цінністю» і

«доступністю» було проаналізовано як стани «внутрішнього конфлікту», «внутрішнього вакууму», «нейтральної зони». Респондентам чоловічої статі притаманний безконфліктний стан («нейтральна зона») життєвих цінностей в абсолютній більшості життєвих сфер: здоров'я, цікава робота, краса природи й мистецтва, любов, наявність друзів, упевненість у собі, пізнання, свобода, щасливе сімейне життя, творчість, що засвідчує про задоволення відповідних потреб і реалізацію цінностей. Зокрема, задоволеність потреб у міжособистісному спілкуванні з друзями, самостійності прийняття рішень безпосередньо пов'язана з їхньою особистісною значущістю для курсантів ($p \leq 0,01$). Водночас встановлені інтеркореляційні взаємозв'язки цінностей «творчість» ($r = -0,679$; $p = 0,008$), «щасливе сімейне життя» ($r = 0,679$; $p = 0,008$) з доступністю цінності «цікава робота» вказують на те, що курсанти вважають творчий підхід малоімовірним в обраній професії, а професійну діяльність розглядають як важливий елемент у побудові сімейного життя. Визначені негативні інтеркореляційні взаємозв'язки життєвих цінностей «свобода» з доступністю цінності «любов» ($r = -0,665$; $p = 0,009$), «впевненість у собі»

з доступністю цінності «краса природи і мистецтва» ($r = -0,554$; $p = 0,400$) засвідчують, що наявність у курсантів особистої свободи не завжди сприяє побудові близьких стосунків з коханою людиною, а свобода від внутрішніх суперечностей – розумінню краси навколишнього світу.

Слід зазначити, що респонденти чоловічої статі переживають стан «внутрішнього конфлікту» через незадоволеність матеріальних потреб, що визначає мотивацію їх поведінки як прагнення до матеріально забезпеченого життя. Виявлено прямі інтеркореляційні взаємозв'язки життєвих цінностей «здоров'я» ($r = 0,538$; $p = 0,047$), «матеріальна стабільність» ($r = 0,584$; $p = 0,028$) з її доступністю: відсутність матеріальних проблем є особисто значущою для курсантів, зокрема задля збереження власного здоров'я. Водночас визначення курсантами життєвої сфери активного діяльного життя як менш цінного, але більш доступного для них, свідчить про переживання стану «внутрішнього вакууму» в цій сфері, що виявляється як безініціативність у побудові власного життєвого шляху.

Курсанткам притаманний безконфліктний стан життєвих цінностей у всіх життєвих сферах, тобто задоволеність потреб і реалізованість

цінностей. Встановлено, що є прямі інтеркореляційні взаємозв'язки цінності «активне діяльне життя» з доступністю цінностей «краса природи і мистецтва» ($r = 0,881$; $p = 0,000$) та «наявність друзів» ($r = 0,584$; $p = 0,028$): життєва активність курсанток взаємопов'язана зі сприйняттям прекрасного в навколишньому й дружнім спілкуванням. Встановлено інтеркореляційні взаємозв'язки життєвої цінності середнього рівня «любов» з доступністю цінностей «сім'я» ($r = 0,705$; $p = 0,005$) і «творчість» ($r = -0,705$; $p = 0,005$): курсантки пов'язують любов із традиційними шлюбно-сімейними стосунками й побудовою власної сім'ї, не прагнуть до «вільних» стосунків.

Встановлено статистичні відмінності стосовно доступності респондентам різної статі окремих життєвих цінностей: для курсантів чоловічої статі менш доступними є цінності «цікава робота» ($p = 0,051$) і «матеріальна стабільність» ($p = 0,045$), порівняно з курсантками.

За опитувальником особистісної реалізованості А. М. Большакової визначено кількісні показники особистісної реалізованості/потенційності респондентів у часі (див. табл. 3).

Таблиця 3

Показники особистісної реалізованості/потенційності респондентів

	Минуле	Теперішнє	Майбутнє
Курсанти	3,11	3,11	2,73
Курсантки	3,15	3,10	2,70

Порівняння середніх значень особистісної реалізованості респондентів за t-критерієм Стьюдента засвідчило, що їхня особистісна реалізованість у теперішньому й минулому не відрізняється ($p \geq 0,05$), проте вони більш потенційні в майбутньому ($p \leq 0,01$). Особистісна реалізованість респондентів різної статі в

теперішньому часі статистично значущо різниться ($p = 0,046$): курсантки більше задоволені самореалізацією в теперішньому, ніж курсанти.

Наступним етапом дослідження стало проведення кореляційного аналізу взаємозв'язків життєвих цінностей та їх реалізованості в часі (табл. 4).

Таблиця 4

Інтеркореляційні взаємозв'язки життєвих цінностей та особистісної реалізованості/потенційності респондентів у часі (r-коефіцієнт Спірмена)

		Курсанти			Курсантки		
		здоров'я	любов	свобода	активність	краса	пізнання
Минуле	r	-	-	-	0,701	0,367	-0,155
	p	-	-	-	0,024	0,297	0,669
Теперішнє	r	-0,401	0,542	-0,354	0,194	0,794	0,731
	p	0,155	0,045	0,215	0,590	0,006	0,016
Майбутнє	r	0,034	-0,248	0,704	0,680	0,734	0,232
	p	0,908	0,392	0,005	0,030	0,016	0,518

Відповідно до отриманих результатів особистісна реалізованість курсанток у минулому пов'язана з їхньою активною життєдіяльністю ($r=0,701$; $p=0,024$). Не встановлено кореляційних взаємозв'язків особистісної реалізованості курсантів у минулому та їхніх життєвих цінностей.

У теперішньому часі особистісна реалізованість курсантів взаємопов'язана з любов'ю ($r=0,542$; $p=0,045$), а курсанток – з переживанням прекрасного в природі й мистецтві ($r=0,796$; $p=0,006$), пізнавальною діяльністю ($r=0,731$; $p=0,016$).

У майбутньому часі потенційність курсантів пов'язана із цінністю свободи ($r=0,704$; $p=0,005$), а потенційність курсанток – з їх реалізованістю в минулому ($r=0,657$; $p=0,039$), а також активним діяльним життям ($r=0,680$; $p=0,030$), переживанням прекрасного в навколишньому світі ($r=0,734$; $p=0,016$).

Отже, особистісну реалізованість у теперішньому часі розглядають курсанти як

побудову близьких стосунків на основі любові та прив'язаності, а курсантки – як оволодіння професійними компетентностями, переживання емоційно насиченого життя. Потенційність курсанток у майбутньому полягає в активному життєтворенні майбутнього на підставі власного життєвого досвіду й переживання позитивних емоцій, а потенційність курсантів – у самостійності прийняття рішень, дій та вчинків, що є важливою умовою їх самоактуалізації.

За результатами проведення опитувальника особистісної орієнтації Е. Шострома респонденти отримали від 31 до 51 балів ($M=42,73$; $\sigma =4,505$). Відповідно до опитувальника шкала значень відповідає низькому (15–25 балів), середньому (26–45 балів) і високому (46–60 балів) ступеням самоактуалізації. Згідно із цією шкалою було визначено ступені самоактуалізації респондентів (табл. 5).

Таблиця 5

Розподіл респондентів за групами відповідно до ступеня само актуалізації

	Високий		Середній		Низький	
	К-сть осіб	%	К-сть осіб	%	К-сть осіб	%
Курсанти	4	28	10	72	-	-
Курсантки	2	14	12	86	-	-

Відповідно до табличних даних курсантам і курсанткам притаманні середній (72 % і 86 %) та високий (28 % і 14 %) ступені самоактуалізації. Респондентів із низьким ступенем самоактуалізації не виявилось.

Встановлено, що із зростанням ступеня самоактуалізації із середнього до високого ієрархія життєвих цінностей респондентів не змінюється, проте змінюється доступність цінностей «наявність друзів» ($\chi^2=4,517$; $df=1$; $p=0,034$), «пізнання» ($\chi^2=4,575$; $df=1$; $p=0,032$): у самоактуалізованої особистості більш задоволені потреби в міжособистісному спілкуванні з друзями та в пізнавальній діяльності.

Респонденти з високим ступенем самоактуалізації схильні переживати стани внутрішнього конфлікту, а респонденти із середнім ступенем самоактуалізації – стани внутрішнього вакууму та внутрішнього конфлікту. Тобто, якщо потреба не задоволена, то самоактуалізовані респонденти завжди мотивовані на її досягнення, на відміну від респондентів із середнім ступенем самоактуалізації, які можуть виявити низьку мотивацію в досягненні мети.

Здійснений кореляційний аналіз взаємозв'язків життєвих цінностей та їх реалізованості в часі засвідчує, що особистісна реалізованість курсантів і курсанток, незалежно від ступеня самоактуалізації, у минулому й теперішньому не відрізняються ($p \leq 0,05$), що свідчить про збереження ними такого самого особистісного потенціалу для подальшого саморозвитку та самореалізації, який був до вступу на навчання до вишу.

У теперішньому часі самоактуалізовані курсанти й курсантки переживають задоволеність значущих потреб та реалізованість життєвих цінностей «здоров'я» ($r=0,615$; $p=0,025$) і «цікава робота» ($r=0,602$; $p=0,030$): вони молоді, фізично здорові люди, які здобувають професійну освіту. Їхня потенційність у майбутньому пов'язана із життєвою цінністю «активне діяльне життя» ($r=0,570$; $p=0,042$), доступністю цінностей «цікава робота» ($r=0,600$; $p=0,030$) і «любов» ($r=0,562$; $p=0,046$): життєтворення розглядають як здійснення професійної діяльності в поліції та побудова стосунків з коханою людиною.

Особистісна реалізованість у теперішньому часі курсантів і курсанток, які досягли середнього ступеня самоактуалізації, безпосередньо

пов'язана із цінностями «свобода» ($r = -0,407$; $p = 0,021$), «любов» ($r = 0,610$; $p = 0,000$) та її доступність ($r = 0,500$; $p = 0,004$): їхні потреби в любові та прив'язаності задоволені, однак вони не самостійні у своїх діях і вчинках. Їхня особистісна реалізованість у минулому прямо пов'язана із життєвою цінністю «матеріально забезпечене життя» ($r = -0,504$; $p = 0,004$): під час досягнення мети вони прагнули насамперед розв'язати матеріальні проблеми. Потенційність таких курсантів і курсанток у майбутньому пов'язана з невизначеністю ціннісних орієнтирів.

Самоактуалізовані респонденти різної статі спрямовані на подальшу службу в поліції, професійний саморозвиток і самовдосконалення в обраній професії, а курсанти й курсантки, що досягли середнього ступеня самоактуалізації, прагнуть матеріальної стабільності.

Наукова новизна

Проведене емпіричне дослідження дало змогу визначити гендерні й особистісні особливості реалізованості/потенційності курсантів і курсанток у часі життя, окреслити перспективні напрями вдосконалення процесу самоактуалізації особистості майбутніх фахівців на етапі професійного навчання.

Висновки

1. Пріоритетними життєвими цінностями респондентів різної статі є здоров'я та любов, найдоступнішими – здоров'я, активне діяльне життя. До найважливіших і найдоступніших життєвих цінностей курсантки віднесли цікаву роботу, курсанти визнали наявність друзів як пріоритетну цінність, а любов – як найдоступнішу цінність. Найменш цінними й найменш доступними респонденти обох статей вважають життєві цінності творчість і щасливе сімейне життя.

2. Ціннісно-потребова сфера респондентів жіночої статі характеризується задоволеністю потреб і реалізацією цінностей у всіх життєвих сферах. Респонденти чоловічої статі переживають стан внутрішнього конфлікту через незадоволені матеріальні потреби, а також стан

внутрішнього вакууму в життєвій сфері активного діяльного життя.

3. Особистісна реалізованість респондентів чоловічої та жіночої статі високого й середнього ступенів самоактуалізації в минулому і теперішньому часі не відрізняється.

4. Курсантки більше задоволені особистісною самореалізацією в теперішньому, порівняно з курсантами: вони спрямовані на набуття професійних компетентностей та переживають емоційно насичене життя, натомість курсанти – на побудову стосунків із коханою людиною та досягнення матеріальної стабільності. Курсантки виявляють активність у побудові власного життя, а курсанти – безініціативність.

5. Самоактуалізованим респондентам різної статі притаманні задоволення потреб у спілкуванні з друзями й пізнавальній активності, спрямованій на оволодіння професійними компетентностями, мотивація досягнення успіху, прагнення професійного самовдосконалення. Курсантам і курсанткам, які досягли середнього ступеня самоактуалізації, притаманні задоволення потреби в любові, несамостійність у прийнятті рішень, прагнення досягти матеріального добробуту.

6. Респонденти обох статей мають потенційні можливості для особистісної самореалізації в часі життя. Потенційність курсантів у майбутньому полягає в самостійності прийняття рішень щодо власного життєздійснення, курсанток – в активній життєдіяльності на підставі власного досвіду подолання життєвих негараздів. Однак курсанти й курсантки, яким більше властиві якості самоактуалізаційної особистості, прагнуть професійного самовдосконалення та самореалізації в обраній професії, на відміну від решти респондентів, які спрямовані на матеріальне збагачення.

7. Перспективним напрямом виховних і психопрофілактичних заходів з курсантами різної статі є врахування їхніх гендерних відмінностей та особливостей особистісної реалізованості/потенційності, а також упровадження методик стимулювання самоактуалізації особистості майбутніх фахівців в освітньому процесі.

REFERENCES

- Bekh, I. (2018). Zrostaiucha osobystist yak subiekt dukhovnykh tsinnosteï [Growing personality as a subject of spiritual values]. *Hirská shkola Ukrainskykh Karpat, Mountain school of the Ukrainian Carpathians*, 18, 5-9. doi: <https://doi.org/10.15330/msuc.2018.18.5-9> [in Ukrainian].
- Bolshakova, A.M. (2016). Subiektivna vycherpanist osobystisnoho potentsialu maibutnykh pravookhorontsiv: henderni osoblyvosti [Subjective exhaustion of personal potential of future law enforcement officers: gender features]. *Pravo i Bezpeka, Law and Security*, 4, 110-115. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pib_2016_4_23 [in Ukrainian].
- Bolshakova, A.M. (2018). Psykhobiohrafichni osoblyvosti yak predyktory subiektivnoi vycherpanosti osobystisnoho potentsialu [Psychobiographical features as predictors of subjective exhaustion of personal potential]. *Naukovi*

- zapysky Natsionalnogo universytetu "Ostrozka akademiia", *Scientific notes of the National University "Ostroh Academy"*, 7, 47-52. doi: 10.25264/2415-7384-2018-7-47-52 [in Ukrainian].
- Bolshakova, A.M. (2019). Osoblyvosti subiektyvnoi kartyny zhyttievoho shliakhu yak predyktory hotovnosti do innovatsii maibutnikh pratsivnykiv pravookhoronnykh orhaniv [Features of the subjective picture of life as predictors of readiness for innovation of future law enforcement officers]. *Pravo i Bezpeka, Law and Security*, 1, 28-34. doi: <https://doi.org/10.32631/pb.2019.1.02> [in Ukrainian].
- Danyliuk, I.V., & Burkalo, N.I. (2020). Psykholohichni osoblyvosti samoaktualizatsii osobystosti [Psychological features of self-actualization of personality]. *Psykhologichnyi chasopys, Psychological Journal*, 3, 183-192. doi: <https://doi.org/10.31108/1.2020.6.2.17> [in Ukrainian].
- Dotsenko, V., & Makarenko, P. (2019). Kopinh-povedinka pershokursnykiv ZVO zi spetsyfychnymy umovamy navchannia: hendernyi aspekt [Coping behavior of first-year freelancers with specific learning conditions: gender aspect]. *Visnyk Natsionalnogo universytetu oborony Ukrainy, Bulletin of the National University of Defense of Ukraine*, 3(53), 61-69. doi: <https://doi.org/10.33099/2617-6858-2019-53-3-61-69> [in Ukrainian].
- Fantalova, E.B. (2015). *Tsennosti i vnutrennie konflykty: teoriia, metodologiya, dagnostika [Values and Internal Conflicts: Theory, Methodology, Diagnostics]*. Moscow; Berlin: Direkt-Media [in Russian].
- Furman, A. (2017). Osobystist u formovyivakh smyslozhyttievoho zoriientuvannia [Personality in the forms of meaning of life orientation]. *Psykhologhiia osobystosti, Personality psychology*, 8(1), 77-82. doi: <https://doi.org/10.15330/ps.8.1.77-82> [in Ukrainian].
- Klymenko, I.V. (2018). Antytsypatsiina spromozhnist yak komponent prohnostychnoi spromozhnosti kursantiv-maibutnikh pravookhorontsiv [Anticipatory ability as a component of prognostic ability of cadets-future militiamen]. *Psykhologichnyi chasopys, Psychological Journal*, 4(1), 61-70. doi: <https://doi.org/10.31108/1.2018.1.11.5> [in Ukrainian].
- Kobylnik, L.M., & Katkova, T.A. (2015). Psykhologichnyi suprovid protsesu samoaktualizatsii osobystosti maibutnikh fakhivtsiv [Psychological support of the process of self-actualization of the personality of future specialists]. *Problemy suchasnoi psykhologii, Problems of modern psychology*, 30, 269. doi: <https://doi.org/10.32626/2227-6246.2015-30.%p> [in Ukrainian].
- Moskovets, L. (2019). Samoaktualizatsiia ta samorealizatsiia osobystosti: filosofsko-psykhologichne rozuminnia [Self-actualization and self-realization of personality: philosophical and psychological understanding]. *Imidzh suchasnoho pedahoha, The image of a modern teacher*, 5(188), 51-56. doi: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2019-5\(188\)-51-56](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2019-5(188)-51-56) [in Ukrainian].
- Petrenko, N.V. (2016). Samoaktualizatsiia ta samorealizatsiia osobystosti u filosofsko-osvitnomu dyskursi [Self-actualization and self-realization of personality in philosophical and educational discourse]. *Hrani, Faces*, 19(7), 52-57. doi: <https://doi.org/10.15421/171633> [in Ukrainian].
- Tkachuk, T., & Miakykh, A. (2019). Henderni osoblyvosti kopinh-povedinky cholovikiv ta zhynok [Gender features of coping behavior of men and women]. *HUMANITARIUM*, 42(1), 181-188. doi: <https://doi.org/10.31470/2308-5126-2019-42-1-181-188> [in Ukrainian].
- Vozniuk, Yu. (2017). Psykhologichni chynnyky osobystisnoho samostverdzhenia v yunatskomu vitsi [Psychological factors of personal self-affirmation in adolescence]. *Psykhologhiia osobystosti, Personality psychology*, 8(1), doi: <https://doi.org/10.15330/ps.8.1.172-177> [in Ukrainian].
- Yavorska-Vietrova, I. (2019). Samostavleniia ta samoaktualizatsiia studentskoi molodi u konteksti samodeterminatsii: analiz empyrychnoho doslidzhennia [Self-assessment and self-actualization of student youth in the context of self-determination: an analysis of empirical research]. *Problemy suchasnoi psykhologii, Problems of modern psychology*, 45, 451-474. doi: <https://doi.org/10.32626/2227-6246.2019-45.451-474> [in Ukrainian].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Бех І. Зростаюча особистість як суб'єкт духовних цінностей. *Гірська школа Українських Карпат*. 2018. № 18. С. 5–9. doi: <https://doi.org/10.15330/msuc.2018.18.5-9>.
- Большакова А. М. Суб'єктивна вичерпаність особистісного потенціалу майбутніх правоохоронців: гендерні особливості. *Право і Безпека*. 2016. № 4. С. 110–115. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pib_2016_4_23.
- Большакова А. М. Психобіографічні особливості як предиктори суб'єктивної вичерпаності особистісного потенціалу. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. 2018. № 7. С. 47–52. (Серія «Психологія»). doi: 10.25264/2415-7384-2018-7-47-52.
- Большакова А. М. Особливості суб'єктивної картини життєвого шляху як предиктори готовності до інновацій майбутніх працівників правоохоронних органів. *Право і Безпека*. 2019. № 1. С. 28–34. doi: <https://doi.org/10.32631/pb.2019.1.02>.
- Данилюк І. В., Буркало Н. І. Психологічні особливості самоактуалізації особистості. *Психологічний часопис*. 2020. № 3. С. 183–192. doi: <https://doi.org/10.31108/1.2020.6.2.17>.
- Доценко В., Макаренко П. Копінг-поведінка першокурсників ЗВО зі специфічними умовами навчання: гендерний аспект. *Вісник Національного університету оборони України*. 2019. № 3 (53). С. 61–69. doi: <https://doi.org/10.33099/2617-6858-2019-53-3-61-69>.
- Фанталова Е. Б. Ценности и внутренние конфликты: теория, методология, диагностика : монография. М. ; Берлин : Директ-Медиа, 2015. 141 с.
- Фурман А. Особистість у формовиях смисложиттєвого зорієнтування. *Психологія особистості*. 2017. Т. 8. № 1. С. 77–82. doi: <https://doi.org/10.15330/ps.8.1.77-82>.

- Клименко І. В. Антиципаційна спроможність як компонент прогностичної спроможності курсантів-майбутніх правоохоронців. *Психологічний часопис*. 2018. Т. 4. № 1. С. 61–70. doi: <https://doi.org/10.31108/1.2018.1.11.5>.
- Кобильнік Л. М., Каткова Т. А. Психологічний супровід процесу самоактуалізації особистості майбутніх фахівців. *Проблеми сучасної психології*. 2015. Т. 30. С. 269. doi: <https://doi.org/10.32626/2227-6246.2015-30.%p>.
- Московець Л. Самоактуалізація та самореалізація особистості: філософсько-психологічне розуміння. *Імідж сучасного педагога*. 2019. № 5 (188). С. 51–56. doi: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2019-5\(188\)-51-56](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2019-5(188)-51-56).
- Петренко Н. В. Самоактуалізація та самореалізація особистості у філософсько-освітньому дискурсі. *Грані*. 2016. Т. 19. № 7. С. 52–57. doi: <https://doi.org/10.15421/171633>.
- Ткачук Т., Мяхих А. Гендерні особливості копінг-поведінки чоловіків та жінок. *HUMANITARIUM*. 2019. № 42 (1). С. 181–188. doi: <https://doi.org/10.31470/2308-5126-2019-42-1-181-188>.
- Вознюк Ю. Психологічні чинники особистісного самоствердження в юнацькому віці. *Психологія особистості*. 2017. Т. 8. № 1. doi: <https://doi.org/10.15330/ps.8.1.172-177>.
- Яворська-Ветрова І. Самоставлення та самоактуалізація студентської молоді у контексті самодетермінації: аналіз емпіричного дослідження. *Проблеми сучасної психології*. 2019. Т. 45. С. 451–474. doi: <https://doi.org/10.32626/2227-6246.2019-45.451-474>.

Стаття надійшла до редколегії 19.01.2021

Zakharenko L. – Ph.D in Psychology, Senior Research Fellow of the Scientific Laboratory on the Problems of Psychological Support and Psychophysiological Studies of the Educational and Research Institute of Correspondence and Distance Learning of the National Academy of Internal Affairs, Kyiv, Ukraine
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2121-0862>

Peculiarities of Personal Realization/Potentiality of Cadets-Men and Cadets-Women

*In today's world, personal realization/potentiality is the measure that determines a person's readiness for self-realization and self-improvement. That is why the **purpose** of the study was to empirically study the characteristics of personal realization/potential of cadets who study in a higher education institution with specific learning conditions. The **methodological basis** of the study were modern scientific views on human self-realization in life. The use of the structural-logical method, methods of empirical psychological research (testing) and comparative analysis contributed to the achievement of the research goal. The empirical basis of the study consisted of cadets-men (n = 14) and cadets-women (n = 14), who are studying now in the 2-nd year of the National Academy of Internal Affairs. Age – 18–22 years, single. **Scientific novelty.** The study identified gender and personal characteristics of respondents that determine their realization/potential in life. Gender differences are manifested in the peculiarities of experiencing the realization of personal potential in nowadays: cadets-women are more satisfied with self-realization now, than cadets-men. Respondents have the potential for personal self-realization in the future: the potentialization of cadets-women is an active life, based on experience, cadets-men – in independent decision-making. Personal characteristics of cadets-men and cadets-women are manifested in the course of self-actualization: self-actualized individuals are characterized by achievement motivation, communication, cognitive activity, the desire for professional growth in the chosen profession. **Conclusions.** It is important in the professional development of police officers to identify and realize their personal potential at the stage of professional training.*

Keywords: cadets-men; cadets-women; self-realization; personal realization, personal potential.